

**A NEET-FIATALOK ÉS A VERSENYKÉPESSÉG
KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON –
SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS
EXPLORING THE RELATIONSHIP BETWEEN NEET
YOUTH AND COMPETITIVENESS IN HUNGARY – A
LITERATURE REVIEW**

Kitti Mária PAPP¹ – Márta MOHÁCSI²

ABSTRACT

The study of NEET youth (15–24 or 15–29-year-olds who are not in employment, education, or training) has gained significant importance across all member states of the European Union in recent decades. However, research only partially addresses the social and economic risks associated with a high proportion of NEET youth and the extent to which a country's competitiveness is affected when young people at the beginning of their careers lack marketable qualifications and either do not enter the labour market or do so only temporarily. In this study, we use the methodology of a systematic literature review to seek potential explanations for how and to what extent the presence of NEET youth in Hungarian society impacts various areas of competitiveness. To answer these questions, we examine young people's participation in education, labour market entry (or lack thereof), and economic activity.

KEYWORDS

NEET youth, Hungary, competitiveness, labour market, systematic review

BEVEZETŐ

A NEET-generációként, NEET-fiatalokként, NEET-csoportként, vagy csak egyszerűen NEET-ekként nevezett társadalmi csoport alatt azokat a fiatalokat értjük, akik nem vesznek részt az oktatásban – sem formális, sem informális keretek között –, nincsenek jelen a munkaerőpiacon, és nem részei képzéseknek (Eurofound, 2016). A csoport nevét alkotó mozaikszó is erre utal: a Not in Education, Employment, or Training, vagy a Neither in Employment nor in Education and Training (Barta et al., 2016).

A NEET-fiatalokkal kapcsolatos kutatások egyre gyakoribbak a humántudományok területén, hiszen a társadalomtudósok tapasztalata szerint egyre komolyabb és mélyebb problémát okoz

---

¹Papp Kitti Mária PhD-hallgató, Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program. papp.kitti@arts.unideb.hu

²Dr. habil. Mohácsi Márta adjunktus, Debreceni Egyetem, Szociológia és Szociálpolitika Tanszék. mohacsi.marta@arts.unideb.hu

nemcsak az Európai Unióban, de az Egyesült Államok és Ázsia területén is a fiatalok tömeges társadalmi integrációjának hiánya.

A NEET kifejezés az 1980-as évektől az Egyesült Királyságból ered, ekkor még azonban nem azt a jelenséget értették alatta, mint manapság. Uniós szinten a 2008-as világgazdasági válság okozta gazdasági és társadalmi problémák hívták életre a széleskörű vizsgálatokat, azóta pedig a közösség nagy hangsúlyt fektet a csoport problémáinak megértésére és a lehetséges megoldások megtalálására (Bokányi & Szabó, 2013). Az Európai Jogok Szociális Pillére (European Commission, 2017) 2030-ra a minimum 78 százalékos foglalkoztatottsági rátát, ezen belül pedig a NEET-ek arányának 9 százalékra való lecsökkentését tűzte ki célul. Ez azért nagyon fontos, mert a nem tanuló, nem dolgozó, képzéseken részt nem vevő fiatalok számos kockázatot rejtnek magukban, amelyekről a későbbiekben még részletesen írunk (Bokányi & Szabó, 2013; Medgyesi, 2018; Sánta 2021).

Az Eurofound (2022) adatai szerint az Európai Unióban élő 15–29 éves korosztály 14,2 százaléka, vagyis mintegy hétmillió fiatal sorolható a NEET kategóriába. Ők különösen nagy kockázatnak vannak kitéve a munkaerőpiacon, hiszen a probléma főként azokat érinti, akik alacsony iskolai végzettséget szereztek, elégtelen lakókörülmények között élnek, fogyatékoságban érintettek, családtag gondozásában vesznek részt, nem rendelkeznek munkatapasztalattal és/vagy nem képesek tartósan integrálódni a munkaerőpiacon.

Ugyan az európai statisztikák az elmúlt években 3–4 százalékos csökkenést mutatnak, azt mondhatjuk, hogy a tagországok között jelentős különbségek mutatkoznak ebben a tekintetben. Míg például Hollandiában csupán 4,2 százalék a NEET-fiatalok aránya, és a skandináv országok mindegyikében 7 százalék alatt alakultak a trendek, addig Lengyelországban és Romániában a 19 százalékot is meghaladta (Eurostat, 2022). Azt, hogy milyen káros hatásai lehetnek gazdaságilag is a NEET-fiatalok magas számának, jól mutatja, hogy az ő inaktív státuszuk okozta kiesés csak 2013-ban 119 milliárd euró volt az Unióban (Bokányi & Szabó, 2013).

Ennek ellenére kijelenthetjük, hogy a társadalomtudományi kutatások közül csak igen kevés foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a magyarországi társadalmi, oktatási, munkaerőpiaci és gazdasági versenyképességet milyen mértékben károsítja, hogy a 16–24 év közötti fiatalok közül minden tízedikről elmondható, hogy sem iskolai oktatásban, sem képzésen, sem a munkaerőpiacon nem vesz részt.

Éppen ezért kutatásunkban rendelkezésre álló korábbi kutatási eredményeket vizsgálva arra szeretnénk lehetséges válaszokat találni, hogy:

- milyen összefüggései vannak a magyarországi NEET-csoport jelenlétének a versenyképesség alakulására,
- milyen változtatások szükségesek ahhoz, hogy a NEET-fiatalok száma csökkenjen, a gazdasági, oktatási és munkaerőpiaci versenyképességük pedig növekedjen?

Mivel a magyarországi ifjúságszociológiai kutatások kevéssé foglalkoznak a nem tanuló, nem dolgozó fiatalok és a versenyképesség kapcsolatával, azt mondhatjuk, hogy ez egy kutatási rés (research gap) a NEET-vizsgálatok körében. Célunk, hogy a releváns, a két jelenség kapcsolatát bemutató szakirodalmakat és kutatási eredményeket e tanulmányon belül ismertessük, ezzel hozzájárulva egy későbbi empirikus vizsgálat szakirodalmi megalapozásához.

A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A téma vizsgálatához és a kutatási kérdésekre adható lehetséges válaszok megadásához a szisztematikus szakirodalmi áttekintés módszerét alkalmazzuk. A szakirodalmi feldolgozás ezen típusának használata által pontosabb válaszokat kaphatunk a kérdéseinkre, és ezáltal egyértelműbb kép rajzolódik ki előttünk a vizsgált témával kapcsolatban, mint a megszokott szakirodalmi feldolgozás során.

A szisztematikus szakirodalmi áttekintés olyan átláthatóságra, magas szakmaiságra törekvő módszertan, amely egy körülhatárolt témával kapcsolatban összegyűjti és elemzi az összes meghatározott feltételnek megfelelő kutatási eredményt, ezután ezek elemzése mentén, pontosan meghatározott lépéseken keresztül ad válaszokat a feltett kutatási kérdésekre (Kamarási & Mogyorósy, 2015). A szisztematikus szakirodalmi áttekintés előnye, hogy a hagyományos szakirodalom feldolgozásánál előforduló heurisztika torzító hatása ennél a módszernél kevésbé érvényesül (Spector & Thompson, 1991; Tranfield et al., 2003), így pontosabban mutatja be a tudomány jelenlegi álláspontját egy kérdéskört illetően (Rousseau et al., 2008).

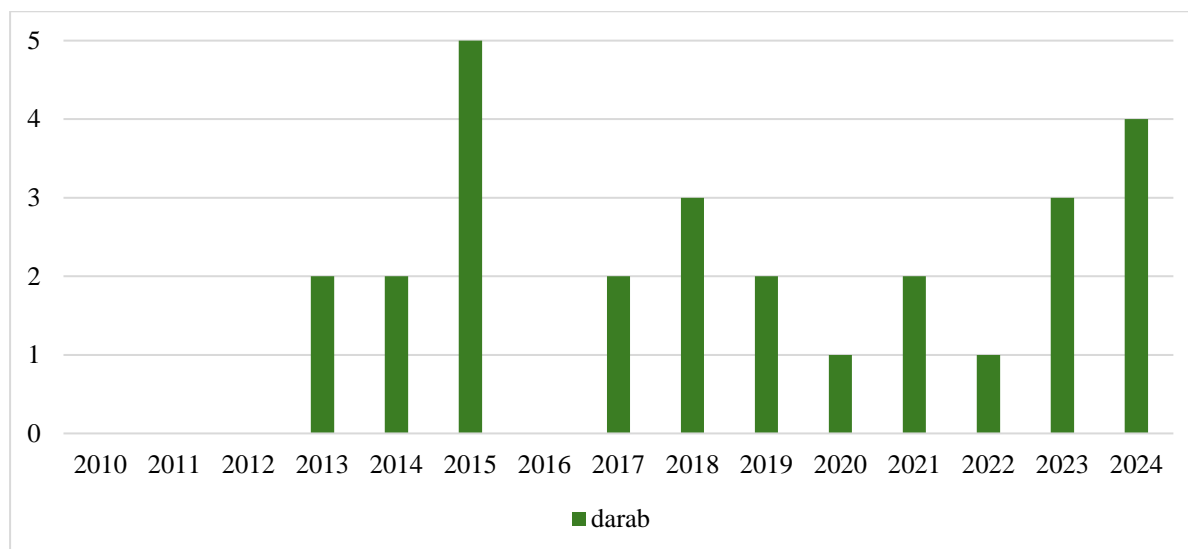
Ezen kívül meg kell említenünk, hogy az egyszerű szakirodalmi áttekintéssel kapcsolatban gyakran kiemelik a kritikus hangok, hogy a következtetések igen szubjektívek lehetnek. A szisztematikus szakirodalmi áttekintés ezzel szemben egy adott feltételrendszer figyelembe véve az összes elérhető kutatási eredményt elemzi, ami az objektív látásmódot és a megismételhetőséget tudja biztosítani (Petticrew & Roberts, 2006).

Az irodalom áttekintése során azokat a tanulmányokat igyekeztünk azonosítani, amelyek magyar adatokat vizsgálnak, és a NEET-ek és az oktatási, munkaerőpiaci, társadalmi, gazdasági versenyképesség potenciális összefüggéseivel foglalkoznak. Ezek a tanulmányok nem minden esetben használják a NEET-fogalmat, és nem minden esetben ebben a kontextusban foglalkoznak a kérdéskörrel, ezért többlépcsős szűrőt kellett alkalmaznunk a feldolgozandó tanulmányok keresése során. A keresési folyamatban magyar nyelvű tanulmányokat választottunk ki, olyanokat, amelyek 2010 és 2024 között keletkeztek. A tanulmányok saját, kvantitatív kutatásból származó összefüggések, vagy korábbi statisztikai eredmények elemzését és/vagy értékelését és magyarázatát tartalmazzák.

A releváns tanulmányok felkutatásához elektronikus adatbázisok segítségével vettük igénybe: MATARKA, Google Scholar, illetve a hólabda-elvet követve ez kiegészült kézi kereséssel is. A kutatáshoz kapcsolódó keresőszavakat szópárba állítottuk, így próbáltunk előzetes szűrést végezni. A keresőszó-párok a következők voltak: NEET – oktatás, NEET – munkaerőpiac, NEET – versenyképesség, NEET – társadalom, versenyképesség – oktatás, versenyképesség – fiatalok, gazdasági aktivitás – fiatalok.

A kulcsszó-párok alapján az elektronikus adatbázisokban való keresés 632 találatot hozott. A keresőszavak némelyike ugyanazt a találatot eredményezte, így a többes találatok kizárása után 126 tanulmány maradt. Ezek absztraktjainak áttekintése során újabb további 66 nem felelt meg az előzetesen állított kritériumnak, ezért végül 60 darab került pontosabb áttekintés alá, amelyből 25 tanulmány került kiválasztásra a feldolgozás során. Ezek mellett statisztikai adatokat használtunk fel, amelyek a magyar KSH (Központi Statisztikai Hivatal), az

EUROSTAT és az Eurofound adatbázisaiból származnak. Az 1. ábra a 25 kiválasztott tanulmány évek szerinti megoszlását mutatja be.

1. ábra: A kiválasztott közlemények megoszlása keletkezésük éve szerint, saját szerkesztés, (2024)

EREDMÉNYEK

Mielőtt ismertetnénk az eredményeinket, fontos felhívunk a figyelmet arra, hogy a NEET-jelenség és a versenyképesség kapcsolatának vizsgálata nem széleskörben kutatott kérdés, amely miatt a hazai szakirodalomban alig találkozhatunk a témakörrel. Emiatt a szisztematikus szakirodalomi áttekintés során csak arra hivatkozhatunk, kik és milyen kontextusban foglalkoztak a témával. Ez alapján négy megkülönböztetett csoportosítást alkalmazunk, amelyhez minden esetben tudjuk kapcsolni a versenyképesség fogalmát. Ez a négy csoport a következő:

- a NEET-jelenség mint társadalmi–gazdasági kockázat,
- a NEET-ek és az oktatás kapcsolata,
- a NEET-ek és a munkaerőpiac kapcsolata,
- a versenyképesség és a NEET-ek.

A továbbiakban ezen csoportosítás alapján ismertetjük eredményeinket.

A NEET-jelenség mint társadalmi–gazdasági kockázat

Ahogy a NEET-ek és a versenyképesség kapcsolata, úgy a csoport jelenlétéből fakadó társadalmi–gazdasági kockázatok megjelenése is kevesebbet van jelen a megjelenő tanulmányokban. Makromegközelítés szerint legfontosabb kockázatok közé az eltartási ráta megnövekedése tartozik, amely kétféle problémát is eredményez: egyrészt az elöregedő társadalom hatására a nyugdíjrendszerek az összeomlás szélére kerülnek, másrészt a fiatal munkanélküliek képtelenek lesznek ezt a hiányt fedezni, ráadásul ők is állami ellátásokra szorulnak (Artner 2013; 2018; Bene et al., 2018; Bokányi & Szabó 2013; Kun, 2017). Második probléma, hogy szélsőségesen polarizálódik a kohorsz iskolázottsági szempontból: míg a NEET-ek jelentős része nem rendelkezik befejezett középszintű (esetenként alapszintű)

végzettséggel sem, addig a diplomások és a több diplomások aránya folyamatosan növekszik (Bene et al., 2018; Bokányi & Szabó 2013; Hajdu et al., 2020). A NEET-fiatalokra továbbá jellemző, hogy a csoportjuk egy része nem tud tartósan integrálódni a munkaerőpiacon, vagy a feketegazdaságban vesz részt, amely súlyosan károsítja a gazdaságot (Artner 2013, 2018; Bene et al., 2018; Bokányi & Szabó, 2013; Csillag et al., 2019; Koltai & Bördös; 2024). Felmerülő probléma lehet továbbá, hogy a kilátástalan helyzetű fiatalok körében politikai radikalizálódás lép fel (Bokányi & Szabó 2013), kriminalizálódik a csoport, függőségek alakulhatnak ki körükben (Sánta, 2018). A női NEET-ek esetében felmerülhet problémaként a korai gyermekvállalás is (Adamecz-Völgyi et al., 2023; Medgyesi, 2018; R. Fedor et al., 2022).

A NEET-ek és az oktatás kapcsolata

Amikor a NEET-ekről beszélünk, az oktatási helyzetükkel kapcsolatos leggyakrabban használt szakkifejezések a lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás. Az Európai Bizottság meghatározása szerint korai iskolaelhagyó (vagy ESL=early school leaver), akinek az oktatási szintek nemzetközi besorolását lehetővé tevő grádics alapján ISCED 1–2 szint alatt hagyják el az oktatási rendszert. Magyarországon ez a 8 osztályos általános iskola elvégzését és az erre épülő legcsekélyebb rövidtávú képzést (ISCED 3C) jelenti (Borbély-Pecze, 2013; Hajdu et al., 2020).

A korai iskolaelhagyókról elmondható, hogy míg az ezredforduló elejétől kezdve az Európai Unió tagállamainak átlaga folyamatosan csökkent, addig Magyarországon egyfolytában hullámzó tendencia volt tapasztalható. Az Európai Unió célkitűzése volt, hogy 2010-re tíz százalék alá redukálják a korai iskolaelhagyók arányát, azonban ez a legtöbb országnak nem sikerült, sőt, Magyarországhoz hasonlóan a legtöbb tagállamban hullámzó trendek figyelhetők meg (Mártonfi, 2014).

A korai iskolaelhagyás a nemzetközi szakértők szerint (pl.: Rumberber, 2012) egyéni és intézményi okokra is visszavezethető, ezért a továbbiakban ismertetjük a kiválasztott szakirodalmakban megfogalmazott és megmért tényezőket.

A nemi különbségek esetében a nők és a férfiak között jelentős eltérések lehetnek a korai iskolaelhagyás tekintetében. Bár ebben a kérdésben is egy folyamatosan hullámzó trendről beszélünk, az elmondható, hogy a férfiak körében magasabb a végzettséget nem szerzők aránya, mint a nők körében, mind Magyarországon, mind Európában. A különbség abban mutatkozik meg, hogy míg az EU-ban szűkül az olló a nemek között, hazánkban ez egyértelműen nem jelenthető ki (Fehérvári, 2015; Hajdu et al., 2020). Ennek okai nem kiforrottak a kutatók számára sem. Egyrészt megközelítik a kérdést a nők korai gyermekvállalása felől (Fehérvári, 2015), másrészt azonban azt emelik ki, hogy a tankötelezettségi életkor leszállítása 16 évre jelentősen nagy hátrányt okozott mind a nők, mind a férfiak esetében a korai iskolaelhagyás trendjeinek alakulásakor (Adamecz-Völgyi et al, 2023). Utóbbi kérdéssel kapcsolatban nincs egységes álláspont a különböző kutatási módszerek és kutatók álláspontjai szerint, mert Hajdu és munkatársai (2020) azt mutatták ki, hogy a tankötelezettségi korhatár változása jelentősen nem befolyásolta a korai iskolaelhagyók számát. Ezzel szemben a magyar KSH (2024a) adatai szerint a 2022/2023-as tanévben a nappali rendszerű, középfokú oktatási intézményekben 428.000-en tanultak, ami 5,2 százalékos csökkenést jelent a 2015/2016-os tanévhez viszonyítva.

A hátrányos helyzet és területi egyenlőtlenségek esetében a korai iskolaelhagyás és a NEET-

té válás gyakran valamilyen hátrányból fakad (Kun, 2017). Ezeknek az érintett fiataloknak általában az iskolai végzettsége alacsony, legtöbb esetben nem rendelkeznek szakképesítéssel sem. Érdekérvényesítő képességük csekély, kapcsolati hálójuk homogén, társadalmi intézményekhez alacsony szinten kapcsolódnak, ezért fennáll a veszélye annak, hogy társadalmilag kirekesztetté válnak (Buda 2015). A társadalomból kitzasztottakra jellemző, hogy az egészségi állapotuk és lakáskörülményeik jóval elmaradnak az átlagtól, valamint körükben gyakrabban megfigyelhető az elszegényedésből fakadó kriminalizálódás (Sánta, 2021). Mártonfi (2014) szerint Magyarország különösen veszélyeztetett abban, hogy a szegénység és a peremhelyzet újratermelődjön, ugyanis a társadalomban jelenlévő szolidaritás mértéke alacsony, az iskolarendszer működése kirekesztő és az iskolai teljesítményt radikálisan meghatározza az, hogy egy adott illető milyen családi háttérrel rendelkezik.

A magyar KSH (2024b) adatai szerint az utóbbi évtizedben jelentősen csökkent a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolások aránya, azonban kitűnik, hogy a nyugat-magyarországi vármegyék és az északi és északkeleti vármegyék között tíz-tizenegyszeres különbségek figyelhetők meg a hátrányos helyzetű tanulók arányaiban. Még radikálisabbak az eltérések a halmozottan hátrányos tanulók esetében: míg a 2022/2023-as tanévben a fővárosban 0,5 százalék volt ez az arány, addig Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 20 százalék, ami negyvenszeres különbség.

Magyarország régiós bontását tekintve sem láthatunk egyértelmű trendeket. Egyedül a Középmagyarországi régió területén mutatható ki folyamatosan kedvező kép a korai iskolaelhagyókat tekintve. Jelentősen rosszabb a helyzet a Dél-dunántúli, az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régióban. Utóbbiban 2000-es évek elejétől folyamatos növekedés tapasztalható (Fehérvári, 2015), Nógrád vármegyében pedig még a 2020-as években is 30 százalék fölötti volt a korai iskolaelhagyók aránya, ami tizenötszörös különbséget mutat a fővárosi adathoz képest (Hajdu et al., 2020).

Településtípus szerinti megoszlásban az látszik, hogy a községekben és kisvárosokban élő fiatalokat érinti leginkább az iskolai lemorzsolódás, de a városokban és a megyei jogú városokban is nőtt minimálisan a korai iskolaelhagyók száma. Azonban a fővárosban kedvező trendek látszanak kibontakozni. Hasonló a helyzet, ha az iskolai végzettségeket vizsgáljuk: míg az Észak-magyarországi régió és a Dél-dunántúli régió vármegyéiben a 20–24 évesek több, mint 20 százaléka csak legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik, addig a Középmagyarországi régióban ez az arány kevesebb, mint 3 százalék. Továbbá azt mondhatjuk, hogy minél nagyobb lakosság számú egy település, annál magasabb az iskolai végzettségek átlaga is (Hajdu et al., 2021; Czirfusz & Lénárd, 2023).

A NEET-ek és a munkaerőpiac kapcsolata

A fiatal munkavállalók száma az elmúlt évtizedekben nőtt, azonban így is rengeteg tényező nehezíti a pályájukat, főleg az alacsony iskolai végzettségükét. A fiatal munkavállalók munkaerőpiaci helyzete kevésbé kiszámítható, mint az idősebb munkavállalóké, mert gyakran atipikus foglalkoztatásban vesznek részt. Ez részben döntés, részben kényszer oka lehet. Leggyakrabban részmunkaidőben vagy határozott szerződéssel tudnak elhelyezkedni, és az elbocsátás veszélye is őket fenyegeti leginkább (Artner, 2013; 2018). A fiatalokra jellemzőbb a gyakoribb munkahelyváltás is (R. Fedor et al., 2022). A pályakezdők kiszolgáltatottságát mutatja az is, hogy majd harmaduk részben vagy egészben feketén kapja a fizetését. A csoportra azonban általában nem jellemző a tartós munkanélküliség, kivételt képez ez alól az idősebb

NEET-ek csoportja, a 25–29 éves és a 30–34 évesek (Koltai & Bördős, 2024).

A fiatalok munkaerőpiaci helyzetét szintén befolyásolja a nem és a területi egyenlőtlenségek eltérő mértéke.

Magyarországon a hátrányos helyzetű tanulók megoszlásához hasonló módon nagyságrendi különbségek vannak a régiók között a fiatalok munkaerőpiaci helyzetét tekintve. Az Észak-magyarországi, Észak-alföldi és Dél-dunántúli régiókban az ifjúsági munkanélküliség jelentősen magasabb még az elmúlt években is, mint a Közép-magyarországi és a Nyugat-dunántúli régióban, még ha ez a különbség valamelyest zsugorodik is (Szabó-Morvai et al., 2015).

A munkaerőpiacon nem integrálódtak aránya nemenként is jelentős eltérést mutat: a nők körében magasabb az inaktivitás, bár ennek mértéke a kor változásával együtt mozog (Medgyesi, 2018). Az életkor növekedésével általában a nők inaktivitása is nő, amely szoros összefüggést mutathat a családi felelősségvállalással (Artner, 2018; Borbély-Pecze, 2021). Egyrészt az életkor növekedésével a gyermekvállalási hajlandóság is nő, másrészt tradicionálisan inkább a nőkre hárul az idős, beteg, fogyatékossgal együtt élő személyek gondozása (Koltai & Bördős, 2024).

Az iskolai végzettség az egyik leginkább befolyásoló tényezője annak, hogy egy fiatal milyen eséllyel indul a munkaerőpiacon, illetve, hogy NEET-té válik-e. Az ISCED 0–2 végzettségűek, vagyis az alapfokú vagy szakiskolai képzettségűek elmaradnak a munkaerőpiaci versenyben az EU-s átlaghoz képest. Az ISCED 3–4 (érettségit megszerzők) és a felsőfokú (ISCED 5–8) végzettségűek tekintetében a NEET-átlag az EU-s átlaghoz hasonló, sőt kedvezőbbnek is tekinthető. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a legalacsonyabb iskolai végzettségűek egyre marginálisabb helyzetbe kerülnek a magyarországi munkaerőpiacon, amit súlyosbít, hogy mostanra a közfoglalkoztatásból is egyre kiszorulnak (Csillag et al., 2019; Koltai & Bördős, 2024).

A férfiak esetében kitűnik, hogy jelentősen alacsonyabb a gimnáziumot végzetek foglalkoztatási rátája, mint azoké, akik szakmával rendelkeznek, ugyanakkor az érettségivel rendelkezők jelentős része továbbtanul. A férfiak esetében megállapítható, hogy legnagyobb részük legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik azok közül, akik nem tanulnak és nem is dolgoznak. Ennek oka az lehet, hogy a férfiak fizikai ereje szélesebb munkaválaszték elérését teszi lehetővé, mint a nők esetében (Bene et al., 2018; Nagy et al., 2017).

A nők körében az érettségivel rendelkezők foglalkoztatottsági aránya alacsony, azonban nagyszámban vesznek részt továbbtanulásban, ezért a legalább érettségivel rendelkezők között a legalacsonyabb a se nem tanuló, se nem dolgozó fiatalok aránya (Bene et al., 2018).

A versenyképesség és a NEET-ek

Egy ország versenyképességét számtalan tényező befolyásolja. Ha a NEET-fiatalok és a versenyképesség kapcsolatát vizsgáljuk, akkor a két legfontosabb versenyképességi tényező az oktatás és a munkaerőpiac helyzete. Az ehhez kapcsolódó egyik legfontosabb fogalom a tudásalapú társadalom. Napjaink fejlett társadalmában a gazdaság egyik legfontosabb

hajtóereje a technológia, illetve az adat- és az információáramlás. Ezek felhalmozásához, értelmezéséhez és használatához folyamatosan megújuló tudásra van szükség. Ahhoz, hogy ezt a társadalom tagjai magukévá tehessék, olyan képességek átadására van szükség az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig, amely alkalmas arra, hogy a folyamatosan változó világhoz az egyének alkalmazkodni tudjanak (Tóth et al., 2019). Ezért fontos, hogy a magas beruházási ráta csak akkor javítja a tudásgazdaságba való átmenet esélyét, ha azon belül megfelelő arányban szerepelnek a szellemi tőkeberuházások is (Csath, 2023; Fazekas & Fábíán, 2015).

A tudás és a munkanélküliség között szoros kapcsolat figyelhető meg (Tóth et al., 2019). Minél kevesebb egy egyén tudása és minél kevesebb, a munkaerőpiacon szükséges kompetenciával rendelkezik, annál nagyobb eséllyel válik kiszolgáltatottá a változó munkaerőpiac kihívásainak. Ezért az állam érdekelt abban, hogy minél magasabb szintű tudást adjon át az állampolgárainak, hiszen minél többen helyezkednek el kedvező pozícióban a munkaerőpiacon, annál kisebb összeget kell az államnak szociális ellátásokra fordítania, másrészt a magas foglalkoztatottsági arány és a magas bérek jelentősen több adó- és járulékbevételt jelentenek. Vagyis az oktatás színvonalának emelése egyértelműen javítja a versenyképességet, amely közvetlen adóbevétel-növekedéssel is együtt jár (Csath, 2023; Tóth et al., 2019).

A tudásvagyon jelentős mutatója egy ország esetén a felsőfokú végzettségűek aránya is. A gyakorlati kutatások azt mutatják, hogy a jelenkorban a helyben keletkező és fejlődő tudás egyre nagyobb befolyással bír az országok versenyképességére, ezért azok, akik lépést akarnak tartani az élvonallal, a tudástőkébe való beruházás fontosságát is felismerik (Fazekas & Fábíán, 2015). Madaras & Varga (2014) számításai szerint a GDP arányos oktatási kiadások egy százalékpontos emelkedése egyéb tényezők változatlansága mellett közel 11 ponttal emeli a kompetencia átlagpontszámának értékét, vagyis a finanszírozás növelése pozitívan hat az oktatásra, a fejlődő oktatás pedig magas termelő képességű egyéneket nevel, ami végeredményében növeli az ország gazdasági teljesítményét.

Ma Magyarországon erősen polarizált az oktatási intézmények és a kutatás-fejlesztési tevékenység helyzete. A kutatóhelyek főként a fővárosban és a nagyobb vidéki egyetemekhez kapcsolódóan jelennek meg. Az a szerencsés helyzet, amikor nincs nagy eltérés a központi régió és a vidéki régiók között az oktatási rendszer működésében és a kutatás-fejlesztési központok jelenlétében, hiszen az azt jelzi, hogy az adott ország képes kompenzálni az urbanizációból adódó szociális és társadalmi hátrányokat (Gervai et al., 2024).

KÖVETKEZTETÉS ÉS ÖSSZEFOGLALÁS

Tanulmányunkban azt vizsgáltuk, milyen kapcsolat mutatható ki a NEET-fiatalok és Magyarország versenyképessége között. Mivel ezt az összefüggést korábban egy kutató sem vizsgálta, ezért erre a témakörre kutatási résként (research gap) tekintettünk. A kutatás módszertanának ennek megfelelően szisztematikus szakirodalom áttekintést alkalmaztunk. Az előre meghatározott kritériumok mentén kiválasztott szakirodalmak (25 db) feldolgozásával mutattuk be a jelenleg rendelkezésre álló kutatási eredményeket, miközben arra kerestünk választ, hogy mi jellemzi a magyarországi NEET-csoportot oktatási és munkaerőpiaci szempontból, illetve milyen összefüggésben áll ez a jelenleg hazánkban a munkaerőpiac, a

gazdaság és az oktatás versenyképességével.

Elemzésünkéből kiderült, hogy a legtöbb tényező (NEET-fiatalok aránya, korai iskolaelhagyók, fiatalok foglalkoztatása) Magyarországon megegyezik az EU-s átlaggal, vagy némiképp elmarad tőle. A komoly problémát azonban nem ez jelenti, hanem a társadalmi polarizáció, amely fakadhat a nemből, az iskolai végzettségből, a hátrányos helyzetből, de leglátványosabban mégis a területi különbségek azok, amelyek a legszélsőségesebb társadalmi esélyegyenlőtlenségeket teremtik meg. Mint láttuk, különösen veszélyeztetettek az Észak-magyarországi, illetve az Észak-alföldi régióban élők, akik között az országos átlag többszöröse a korai iskolaelhagyó, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, továbbá a munkanélküli és a korai gyermekvállaló fiatal.

Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy a későbbi empirikus kutatás során – amely a NEET-fiatalok és a versenyképesség kapcsolatát vizsgálja – a területi egyenlőtlenségeket kell fókuszba állítani, és olyan kutatómódszertant kell kialakítani, amely alkalmas arra, hogy mérje ennek a hatalmas eltérésnek az okait.

Ahogy a versenyképességi szakirodalomban láttuk, a tudás és a munkanélküliség szoros összefüggésben állnak egymással. Ez egyet jelent azzal, hogy a jövőtálló tudás elengedhetetlen ahhoz, hogy a jelen fiataljai helyt tudjanak állni a folyamatosan változó munkaerőpiacon és az információs társadalomban. Az az állam, amely stabil és növekvő gazdasági versenyképességet szeretne magáénak tudni, elengedhetetlen, hogy előbb az oktatásba fektessen, hiszen ez később nemcsak a munkaerőpiacon térül meg, de a szociális kiadások szükségességét is mérsékli majd.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Adamecz-Völgyi, A., Prinz, D., Szabó-Morvai, Á. (2023). A kötelező iskolalátogatási korhatár csökkentésének munkapiaci és gyermekvállalási hatásai. Szabó-Morvai, Á. & Pető, R. (szerk.): *Munkaerőpiaci tükrök 2022*. Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Közgazdaságtudományi Intézet, HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat, Budapest, 126–130.
- Artner, A. (2013). A fiatalok munkanélküliségének kérdéséhez Európa példáján keresztül. Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Világgazdasági Intézet, *Műhelytanulmányok* 100. szám 2–19.
- Artner, A. (2018). Aggasztó tendenciák az Európai Unió munkaerőpiacán. *Statisztikai Szemle*, 96(4), 341–374. <https://doi.org/10.20311/stat2018.04.hu0341>
- Barta, N., Csoba, J., Harmati, K. & Hegyi, L. (2016). Az iskolából lemorzsolódó 15–19 évesek mindennapjai. *Metszetek*, 5(3), 103–120.
- Bene, V., Krémer, B. & Pintye, Zs. (2018). A 15–29 éves korosztály foglalkoztatásáról és munkaerőpiaci perspektíváiról – a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 adatainak tükrében. Nagy Ádám (szerk.): *Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016*. Excenter Kutatóközpont, Budapest. 98–154.
- Buda, M. (2015). Méltányosság az oktatásban. Maticsák S. (szerk.): *Tanulmányok a levelező és részismereti tanárképzés tantárgy-pedagógiai tartalmi megújításáért* –

- bölcsészettudományok*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen 27–71.
- Bokányi, Z. & Szabó, Á. (2013). NEET-fiatalok. Egy fogalom nyomában. *Kapocs*, 14(1) 28–39.
- Borbély-Pecze, T. B. (2013). Korai iskolaelhagyás és életút-támogató pályaeorientáció: támogató rendszer? *QUALL: Végzettséget mindenkinek!* 1–12. https://oktataskepzes.tka.hu/content/documents/esl_llg_bptb.pdf (utolsó letöltés: 2024.09.19.)
- Borbély-Pecze, T. B. (2021). Felnőttképzés, felnőttkori tanulás, társadalom és munkapiac a 21. század elején. *Új Munkügyi Szemle*, 2(3), 2–11.
- Czirfusz, D. & Lénárd, S. (2023). A szakképzésben tanulók képzés utáni jövője. *Opus et Educatio*, 10(1), 40–47.
- Csath, M. (2023). A szellemi tőkeberuházások és vagyon szerepe a versenyképesség javításában. *Hitelintézeti Szemle*, 22(2), 126–145.
- Csillag M., Molnár T., Scharle Á. & Tóth E. (2019). *Fiatalok a munkapiacon és az iskolában a 2002 és 2018 közötti időszakban*. https://www.researchgate.net/profile/Agota-Scharle/publication/337285441_Fiatalok_az_iskolaban_es_a_munkapiacon_valtozasok_2002_es_2018_kozott/links/5e389006458515072d7cee1/Fiatalok-az-iskolaban-es-a-munkapiacon-valtozasok-2002-es-2018-koezoett.pdf (utolsó letöltés: 2024. 08. 24.)
- Eurofound (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2016/exploring-diversity-neets> (utolsó letöltés: 2024. 08. 21.)
- Eurofound (2022). *NEETs*. <https://www.eurofound.europa.eu/hu/topic/neets> (utolsó letöltés: 2024. 08. 21.)
- European Commission (2017). *Employment, Social Affairs & Inclusion*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hu (utolsó letöltés: 2024. 08. 21.)
- Eurostat (2022). *Young people neither in employment nor in education and training by sex (NEET)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_20/default/table?lang=en (utolsó letöltés: 2024. 08.21.)
- Fehérvári, A. (2015). Lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás trendjei. *Neveléstudomány*, 3(3), 31–47.
- Fazekas, N. & Fábrián, A. (2015). A versenyképesség kulturális és humán aspektusai. *Közép-európai közlemények*, (8)2, 28–39.
- Gervai, P., Vida, C. & Trautmann, L. (2024). Versenyképesség és oktatás. *Világpolitika és a Közgazdaságtan*, 3(2), 51–76. <https://doi.org/10.14267/VILPOL2024.02.05>
- Hajdu, T., Hermann, Z., Horn, D., Hőnich, H. & Varga, J. (2020). *A közoktatás indikátorrendszere 2021*. Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézet, Budapest
- Kamarási, V., & Mogyorósy, G. (2015). Szisztematikus irodalmi áttekintések módszertana és

- jelentősége. *Orvosi Hetilap*, 156(38), 1523–1531.
<https://doi.org/10.1556/650.2015.30255>
- Koltai, L. & Bördös, K. (2024). A magyar fiatalok munkaerőpiaci helyzete. *Új Munkaiügyi Szemle*, 5(1), 53–68.
- KSH (2024a). *A középfokú nappali oktatásban tanulók megoszlása iskolatípusok szerint vármegyénként 2022/2023*. <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2022/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2022-2023/a-kozepfoku-nappali-oktatasban-tanulok-megoszlasa-iskolatipusok-szerint-varmegyenkent-20222023> (utolsó letöltés: 2024.09. 01.)
- KSH (2024b). *Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban járasonként 2022/2023*. <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2022/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2022-2023/a-hatranynos-helyzetu-hh-es-halmazottan-hatranynos-helyzetu-hhh-altalanos-iskolai-tanulok-aranya-a-nappali-oktatasban-jarasonkent-20222023> (utolsó letöltés: 2024.09. 01.)
- Kun, Zs. (2017). *Foglalkoztatáspolitikai – kormányzati tanulmányok*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
- Madaras, A. & Varga, J. (2014). A versenyképesség és a közoktatás kapcsolata Magyarországon. *E-CONOM*, 3(2), 67–82.
- Mártonfi, Gy. (2014). Korai iskolaelhagyás – Hullámzó trendek. *Educatio*, 23(1), 36–49.
- Medgyesi, M. (2018): Fiatalok helyzete az EU-országokban a gazdasági válság idején és azt követően. In: Kolosi, T. & Tóth, I. Gy. (szerk.): *Társadalmi Riport 2018*, TÁRKI, Budapest 184–199. <https://doi.org/10.61501/TRIP.2018.10>
- Nagy, Á., Bán, D., Folmeg, B. & Schmidt, R. (2017). Ifjúsági esélyek, ifjúsáspolitikai. Ferge, Zs. (szerk.): *Magyar társadalom- és szociálpolitika (1990-2015)*. A mai Magyarország. Osiris Kiadó, Budapest, 1–21.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: a practical guide*. Malden, USA: Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.5860/choice.43-5664>
- R. Fedor, A., Zakor-Broda, R. & V. Balla, P. (2022). Roma foglalkoztatás - hátrányos helyzet – munkaerőpiaci bizonytalanság. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 13(34), 90–111. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/5>
- Rousseau, D. M., Manning, J. & Denyer, D. (2008). Evidence in management and organizational science: assembling the field's full weight of scientific knowledge through syntheses. *The Academy of Management Annals*, 2(1), 475–515. <https://doi.org/10.5465/19416520802211>
- Rumberger, R.W. (2012). *Dropping out*. Harvard University Press, Cambridge
- Sánta Tamás (2018). Integrációs dilemmák a magyarországi NEET populációval kapcsolatban. *Belvedere meridionale*, 30(1). 127-145. <https://doi.org/10.14232/belv.2018.1.8>
- Sánta, T. (2021). Vizsgálatok a kriminalizálódott magyar NEET fiatalok körében. *Belvedere Meridionale*, 33(1), 119–130. <https://doi.org/10.14232/belv.2021.1.8>
- Spector, T. D. & Thompson, S. G. (1991). The potential and limitations of meta-analysis. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 45(2), 89–92. <https://doi.org/10.1136/jech.45.2.89>

- Szabó-Morvai, Á. (2015). *Az Ifjúsági Foglalkoztatási Kezdeményezés elemzése*. HÉTFA Kutatóintézet, Budapest.
- Tóth, R., Szük, K., Sisa, K.& Szijártó Boglárka (2019). Az oktatás és szakképzés szerepe a vállalati (és nemzetgazdasági) versenyképesség növelésében. *Polgári Szemle*, 15(4–6), 36–55. <https://doi.org/10.24307/psz.2019.1204>
- Tranfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207–222.